

Yliopisto-opintokokonaisuuden yhteisölliset toimintamuodot opiskelijoiden ammatillisen kasvun mahdollistajana

Anne Virtanen*, Ulla Klemola**, Tommi Mäkinen** & Kirsti Lauritsalo**

*Koulutuksen tutkimuslaitos (JY), **Opettajankoulutuslaitos (JY)

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

PedaForum -päivät
17.-18.8.2016 Jyväskylä

Yhdessä toimien 2000-luvun oppijoiksi ja opettajiksi

- ✧ Opettajien yksin tekemisen kulttuurin tilalle on alettu vaatia yhteisöllisempiä ja jaetumpia toimintamuotoja (mm. Hargreaves & Fullan, 2012; Jääskelä, Klemola & Valleala, 2013; Silander, Rautiainen & Kostainen, 2014).
 - **Communication ja Collaboration (teamwork) - Tulevaisuuden työskentelyn muotoja** (Binkley ym. 2012)
 - **Yhteisölliset, vuorovaikutukselliset ja jaetut opetus- ja oppimiskäytänteet mahdollistavat tulevaisuudessa tarvittavan osaamisen** (mm. Norrena ym. 2011; Sahlberg, 2015; Virtanen & Tynjälä, 2013).
 - **Oivallus (2011): Koulutuksessa panostettava taitojen oppimiseen tietojen oppimisen rinnalla sekä tekemään ennemminkin yhdessä kuin pyrkiä suoriutumaan yksin**
 - **Vuorovaikutusta ja yhteistyötä vaativat pedagogiset käytänteet edistävät erityisesti opiskelijoiden tulevaisuuden taitojen, kuten ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotaitojen oppimista** (Virtanen & Tynjälä, 2016; myös Kember, 2009; Smith & Bath, 2006).

Tutkimuskohde: Liikunnan pedagogisten aineopintojen kokonaisuus = Päätö(vuosi)

- ✧ **Ideatiistai 6.10.2015 (OKL): Liikunnan pedagogisten aineopintojen kokonaisuuden toimintatavan esittely ja kokemusten jakaminen**
 - Joitakin yhtymäkohtia (mm. geneeristen taitojen oppimista tukevat käytännöt, 2000-luvun opettajan piirteitä, positiivinen/myönteinen ilmapiiri, opettajien aitous/lämminhenkisyys)
- ✧ **Opettajien näkökulma yhteisöllisen toimintamallin rakentamisesta (Virtanen, Mäkinen, Lauritsalo & Klemola, 2016): ”...meistä tulee jotenkin perhe”**
 - Päätoellä perinteikäs, pitkä historia
 - Tietoisesti kehitetty kohti yhteisöllisiä työn tekemisen tapoja (mm. Deci & Ryan, 2000; Gordon 2004, 2006)
 - Tietoisia yhteisöllisyyden ja yhteenkuulumisen tekoja: Ryhmytyminen ja vastuuttaminen (mm. lukuvuoden alun korostaminen, nimikkoryhmät, vastuutehtävät, jatkuvaa ryhmän turvallisuuteen panostamista)
 - Pedagoginen toimintaperiaate: Yhteinen tiedon rakentaminen / kasvattaminen (ml. jakamisen kulttuuri)
 - Ominaista myös jatkuvuus ja kytkeminen toisiinsa (mm. opettajat entuudestaan tuttuja, sisällöllinen jatkuvuus – vuorovaikutus ja opetusfilosofia)
 - KOLMEN K:n vuosi

Kolmen K: n vuosi: "...ei tuu semmonen olo, että nyt se sanoo noin, koska sen kuuluu sanoa noin, vaan että se oikeasti toteuttaa niitä asioita, mistä puhuu."

Kolmen K:n vuosi

Kunnioitus

Minä olen tärkeä, sinä olet tärkeä, me olemme tärkeitä.

Kohtaaminen

Avoimin silmin ja kiinnostuneena otan vastaan tulevat ihmiset ja asiat. Pyydän ja annan apua.

Kiireettömyys

Olen läsnä tässä ja nyt.

Tutkimuksen toteuttaminen

- ✧ Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisen merkityksen/roolin opiskelijat antavat opintokokonaisuuden yhteisölliselle toimintatavalle (osana opintojaan / tutkintoaan / osaamistaan).
- ✧ Aineisto:
 - Opiskelijoiden (N=8) haastattelut marras-joulukuussa 2015
 - Teemoja: mieleenpalauttaminen / päällimmäiset muistot (opiskelijoita lukuvuonna 2014-2015), vastuutehtävät, nimikkoryhmät, opettajat, ilmapiiri, oppimisen ja opetuksen muodot, arviointi, harjoittelukäytännöt
 - Opiskelijoiden (N=48, n=29; 60%) kyselyt touko-kesäkuussa 2016
 - Opiskelijoita lukuvuonna 2015-2016 (*myös näiden opiskelijoiden N=8 haastattelut syksyllä 2016*)
 - Teemat: Geneeriset taidot, opintojakson pedagogiset käytänteet, taustatiedot
- ✧ Analyysimenetelmät: 1) laadullinen sisällönanalyysi (alustavaa), 2) keskiarvojakaumat ja -hajonnat

TULOKSET

31.8.2016

Koulutuksen tutkimuslaitos - Finnish Institute for Educational Research

Opiskelijoiden näkökulma: ”...jotenkin siinä oli keskiössä tietenkin se opettajuuden kehittäminen ja tämmönen, ite vaan koin sen tosi lämpimänä yhteisönä...”

✧ **1) YDIN: Opettajaksi kasvu ja kehittyminen**

▪ a) Ammatillisesti opettavainen vuosi

- **”No se (päättövuosi) oli mulle yks tärkeimmistä oppimiskokemuksista tai -kokonaisuuksista, ett kun muistelee koko opintoja, niin kyllä se päättövuosi oli semmonen, mistä on **eniten saanut valmiuksia ja matskua siihen tulevaan työelämään ja omaan opettajuuteen**. Että tuli semmonen fiilis, että kyllä mä nyt pystyn tätä työtä tekeen ja oon sitten valmis sinne työelämään.”**

▪ b) Opetusfilosofia (jatkuvuus – 2. vsk; läpi päättövuoden ml. kolmikkokeskustelu)

- **”Se on itelle mulle ollut tärkein työ, mitä mä oon yliopistouralla tehnyt.”**

Opiskelijoiden näkökulma (jatkuu)...

✧ 2) TOIMINTATAPA YTIMEN YMPÄRILLÄ: Vahva yhteisöllisyys / Yhteisöllinen toimintatapa

- a) Vahva yhteisöllisyys: liikuntalaisten kupla; päättöyhteisön kupla
 - ”...se on itsessään semmoinen automaatio, että **luottaa siihen liikuntalaisuuteen ja siihen yhteisöllisyyteen**, että kaikki on hyväksytty ja on semmonen kuin on ja kukaan ei lyttää eikä tyrmää tai muuta, että se on ehkä se on niin **vakiintunut toimintakulttuuri...**”
 - **”Ja sellainen tiivis yhteisö, jossa jokainen meni omaa päämääräänsä kohti, mutta joka kuitenkin auttoi vahvasti niiden päämäärien saavuttamisessa.”**

Opiskelijoiden näkökulma (jatkuu...)

- b) Yhdessä tekeminen opettajia myöten
 - ”...en kertaakaan kokenut sellaista, että nyt täällä on vaan joku opettamassa, vaan että kyllä **he (opettajat) olivat tosi, tosi läsnä aina kun olivat opiskelijoiden kanssa ja ihan sama, missä sitä ikinä näkikään, syömässä jossain tuolla liikunnalla tai missä vaan, niin semmosta tosi lämmintä vuorovaikutusta oli. Kolme koota, jotka täällä on mainittukin, niin ne kyllä pätee näihin didaktikkoon jokaiseen.**”
- c) Myönteinen/positiivinen ilmapiiri, luottamus
 - ”**Musta tuntuu, että mä hehkutan hirveästi, mutta siis kyllä, siis helppoo. Niinkun lämmin ja turvallinen ilmapiiri itsellä. Oikeastaan paikassa kuin paikassa.**”

Opiskelijoiden näkökulma (jatkuu)

- d) Vastuun saaminen, luottaminen (opiskelijan asiantuntijuuteen luottaminen) (ml. vastuutehtävät)
 - ”Ja jotenkin tuntui, että siinä oli Ulla, Tommi ja Kikka pääkoordinaattorit, mutta just tässä päättövuodessa tuli entistä enemmän esille se, että me ollaan nytte aika isoja asiantuntijoita tässä niinko opintojen loppupuolella, niin että jos **meille annettiin mahdollisuus olla asiantuntija ja muokata niitä opintoja sen näköisiksi kuin me ollaan, niin semmoinen niinku luottamus ja vastuullistaminen ja kuunteleminen, opiskelijoiden kuunteleminen korostui ehkä entistä isommin tässä päättövuodessa.**”
 - ”No ehkä se [vastuutehtävä] on yks osa sitä yhteisöllisyyttä, että kannetaan kaikki vastuu siitä, miten asiat toimii.”

Päättövuoden (2015-2016) opetuksen ja oppimisen muodot ("top 5") opiskelijoiden arvioimana

(yht. 22 erilaista opetuksen ja oppimisen muotoa arvioitavana; min. 1, maks. 5)

❖ 1) Keskustelua opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa	4.62 (.56)
❖ 2) Keskustelua muiden opiskelijoiden kanssa	4.59 (.73)
❖ 3) Kuuntelua	4.38 (.73)
❖ 4) Katselua	4.03 (.82)
❖ 5) Opettajan antamaa ohjeistusta / ohjausta	4.00 (.66)

Oppimistulosten näkökulma: Päätövuosi (2015-2016) geneerisinä taitoina ("top 10") (yht. 55 taitoa arvioitavana; min 1, maks. 5)

✧ 1) Vuorovaikutustaitoja	4.55 (.51)
✧ 2) Kokonaiskuvaa alasta	4.38 (.56)
✧ 3) Taitoa kuunnella muita	4.34 (.48)
✧ 4) Vastuuta omasta toiminnasta	4.31 (.71)
✧ 5) Suunnittelu- ja organisointitaitoja	4.28 (.80)
✧ 5) Kokonaisvaltaista ajattelua	4.28 (.70)
✧ 7) Yhteistyötaitoja	4.24 (.51)
✧ 8) Oman alan/ammatin perustaitoja	4.21 (.73)
✧ 9) Opitun soveltamista eri tilanteissa	4.17 (.60)
✧ 10) Taitoa toimia uusissa tilanteissa	4.14 (.69)

Yhteenvedo

- ✧ **Liikunnan pedagogiset aineopinnot (kirjoitettu OPS) -> Päätövuosi ("piilo-opetussuunnitelma")**
 - **Päätövuosi tietoisesti rakennettu yhteisöllinen toimintamalli (Mäkinen, Klemola & Lauritsalo 2015)**
 - helppo rakentaa liikuntalaisuuden päälle (liikuntalaisten kupla)
 - omanlaisensa yhteisöllinen toimintamalli (päättövuoden kupla)
- ✧ **Yhteisöllisestä toimintatavasta huolimatta (tai siitä johtuen) opiskelijoiden näkökulmasta keskiössä on opettajaksi kasvu ja kehittyminen (ammattillisuus).**
 - **Yhteisöllisyys/yhteisöllinen toimintatapa oppimista tukevaa prosessia; ammatillinen opettajaksi kasvu oppimistulosta**
- ✧ **Tutkimus jatkuu ja syvenee...**
 - **mm. *Arviointi yliopisto-opiskelijan ammatillista kasvua tukemassa* (Virtanen, Klemola, Lauritsalo & Mäkinen, 2016)**

Kiitos mielenkiinnostasi!

Yliopistotutkija Anne Virtanen anne.virtanen@jyu.fi

Lehtori Ulla Klemola ulla.klemola@jyu.fi

Yliopistonopettaja Tommi Mäkinen tommi.u.makinen@jyu.fi

Lehtori Kirsti Lauritsalo kirsti.lauritsalo@jyu.fi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS